

Missio Järvenpää,
Tiekartta-ilta 15.1.2013
Reijo Telaranta

Vanhurskas on elävä uskosta

Neljä sanaa, jotka ovat mullistaneet maailmaa.

- Habakukin 2:4 lausetta lainataan Uudessa testamentissa kolme kertaa (Room.1:17, Gal.3:11, Hepr.10:32). Lisäksi lauseeseen löytyy muista kohdista monia viittauksia.
- Nuo neljä sanaa antoivat perustan ja sisällön evankeliumille, jota apostolit ja alkuseurakunta saarnasivat.
- Tämä yksinkertainen sanoma, jota julisti pieni ja halveksittu seurakunta, muutti koko historian kulun.
- Kolmessa vuosisadassa se sai polvilleen mahtavan keisarin ja koko Rooman valtakunnan.
- Noin 1200 vuotta myöhemmin Pyhä Henki avasi saman lauseen Martti Lutherille. Se sai aikaan uskonpuhdistuksen kaikkine maallisine ja hengellisine seurauksineen.
- Noissa neljässä sanassa on siis todistetuksi voima muuttaa valtioiden, kirkkokuntien, seurakuntien ja yksityisten ihmisten elämää.

Mitä meille sanovat sanat **VANHURSKAUS, ELÄVÄ** ja **USKOSTA**? Mitä ne ovat avattuina ja millä tavalla ne vaikuttavat tai ovat vaikuttamatta meidän elämäämme?

VANHURSKAS

Vanhurskas sanan kantasana Vanhan testamentin hepreassa ja Uuden testamentin kreikassa voidaan kääntää joko sanalla "vanhurskas" tai "oikeudenmukainen"

Vanhurskaus on tärkeä käsite juutalaisessa, kristillisessä ja islamilaisessa uskossa ja teologiassa. Vanhurskaus on Raamatun mukaan Jumalan ominaisuus ja tarkoittaa täten ihmisen kohdalla ulkopuolelta, Jumalalta, tulevaa hurskautta eli oikeamielisyyttä. Tämä ulkopuolelta tuleva hurskaus tulee ihmiselle, kun hän uskoo Kristuksen sovitusyöhön ristillä ja saa syntinsä anteeksi.

Termi "vanhurskaus" kuuluu alun perin liittoa sekä liiton solmimista käsittelevään kielenkäyttöön. Kyse on siis juridisesta määritelmästä. Taustalla on ajatus kahden henkilön välisestä liitosta, jossa "vanhurskaaksi" sanotaan sitä, joka pitää kiinni solmimansa liiton velvoituksista. Raamatussa on selvää, että Jumala on liitossaan Israelia kohtaan aina "vanhurskas".

Heprean- ja kreikankieliset vastineet sanalle "vanhurskaus" ovat vaikeita käännettäväksi suomeksi. Esimerkiksi vuoden 1992 Raamatun Psalmien kirjassa esiintyy 67 kertaa hepreankielisen vastineen käännöksenä sana vanhurskaus. Muut 72 kohtaa on käännetty yhteensä 19 eri käännösvastineella. Muita käännöksiä ovat muun muassa **oikeudenmukaisuus, oikeus, oikein tekevä, syytön, viaton, oikea, hyvyys, uskollisuus, totuus, hurskas, pelastettu ja auttaja sekä jopa sana ystävä.**

Habakuk 2:4

KR 92 Kirjoita siis: Tuo kansa on perin juurin röyhkeä ja väärämielinen. Mutta vanhurskas saa elää, kun hän pysyy uskollisena.

KR 33 Katso, sen kansan sielu on kopea eikä ole suora; mutta vanhurskas on elävä uskostansa.

1. Moos:15:6

- KR 92 Abram uskoi Herran lupaukseen, ja Herra katsoi hänet vanhurskaaksi.
 KR 33 Ja Abram uskoi Herraan, ja Herra luki sen hänelle vanhurskaudeksi.

Abrahamin usko ei ollut käytännössä aivan niin vahva ja vaellus nuhteetonta, kuin tuosta voisi äkkiä päätellä: ennen lisäkin syntymää ilmeni paljon myös epäuskoa ("Saara on sisareni", Orjatar Haggai sijaisäidiksi, jonka tuloksena syntyi Ismail ja Jumalan uusiman lupauksen epäily), mutta Jumala oli vanhurskas ja piti lupauksensa.

Room.1:17

- KR 92 Siinä Jumalan vanhurskaus ilmestyy uskosta uskoon. Onhan kirjoitettu: "Uskosta vanhurskas saa elää."
 KR 33 Sillä siinä Jumalan vanhurskaus ilmestyy uskosta uskoon, niin kuin kirjoitettu on: "Vanhurskas on elävä uskosta."

Gal.3:11

- KR 92 On selvää, ettei kukaan tule Jumalan silmissä vanhurskaaksi lakia noudattamalla, sillä "uskosta vanhurskas saa elää"
 KR 33 Ja selvää on, ettei kukaan tule vanhurskaaksi Jumalan edessä lain kautta, koska "vanhurskas on elävä uskosta."

Hepr. 10:37-38

- KR 92 Vähän aikaa vielä, vain vähän aikaa, niin tulee se, jonka on määrä tulla, eikä hän viivyttelä.
 Kun vanhurskas palvelijani uskoo, hän saa elää, mutta jos hän luopuu, en häntä hyväksy.
 KR 33 Sillä "vähän, aivan vähän aikaa vielä, niin tulee hän, joka tuleva on, eikä viivyttelä; mutta minun vanhurskaani on elävä uskosta, ja jos hän vetäytyy pois, ei minun sieluni mielisty häneen."

Room.4:13

- KR 92 Ei Jumala sen vuoksi luvannut Abrahamille ja hänen jälkeläisilleen koko maailmaa perinnöksi, että Abraham noudatti lakia, vaan siksi, että Abraham katsottiin vanhurskaaksi, kun hän uskoi.
 KR 33 Sillä se lupaus, että Aabraham oli perivä maailman, ei tullut hänelle eikä hänen siemenelleen lain kautta, vaan uskonvanhurskauden kautta.

Jaak.2:21-26

- KR 92 Eikö meidän isämme Abraham osoittautunut vanhurskaaksi tekojensa perusteella, kun hän vei poikansa lisäksi uhrialtarille? Huomaat, että usko vaikutti yhdessä hänen tekojensa kanssa, teoissa usko tuli todeksi. Ja niin täytyi Raamatun sana: "Abraham uskoi Jumalan lupaukseen, ja Jumala katsoi hänet vanhurskaaksi", ja hän sai nimen Jumalan ystävä. Näette siis, että ihminen osoittautuu vanhurskaaksi tekojen, ei yksistään uskon perusteella. Juuri tekojensa ansiosta portto Rahabkin osoittautui vanhurskaaksi, kun otti sanansaattajat luokseen ja auttoi heidät pois toista tietä. Niin kuin ruumis ilman henkeä on kuollut, niin on uskokin kuollut ilman tekoja.
 KR 33 Eikö Aabraham, meidän isämme, tullut vanhurskaaksi teoista, kun vei poikansa lisäksi uhrialtarille? Sinä näet, että usko vaikutti hänen tekojensa mukana, ja teoista usko tuli täydelliseksi; ja niin toteutui Raamatun sana: "Aabraham uskoi Jumalaa, ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi", ja häntä sanottiin Jumalan ystäväksi. Te näette, että ihminen tulee vanhurskaaksi teoista eikä ainoastaan uskosta. Eikö samoin myös portto Raahab tullut vanhurskaaksi teoista, kun hän otti lähettäjiä luokseen ja päästi heidät toista tietä pois? Sillä niin kuin ruumis ilman henkeä on kuollut, niin myös usko ilman tekoja on kuollut.

Jeesus puhuu vanhurskaudesta vuorisaarnassa seuraavissa yhteyksissä:

- Autuaita ovat ne, jotka **isoavat ja janoavat vanhurskautta**, sillä heidät ravitaan.
- Autuaita ovat ne, joita **vanhurskauden tähden vainotaan**, sillä heidän on taivasten valtakunta.
- Sillä minä sanon teille: **ellei teidän vanhurskautenne ole paljoa suurempi kuin kirjanoppineiden** ja fariseusten, niin te ette pääse taivasten valtakuntaan.
- Kavahtakaa, **ettette harjoita vanhurskauttanne ihmisten nähden**, että he teitä katselisivat; muutoin ette saa palkkaa Isältänne, joka on taivaissa.

- Vaan **etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa**, niin myös kaikki tämä teille annetaan.

Muita Jeesuksen mainintoja vanhurskaudesta ovat:

- *Mutta menkää ja oppikaa, mitä tämä on: 'Laupeutta minä tahdon enkä uhria'. Sillä en minä ole tullut kutsumaan **vanhurskaita**, vaan syntisiä. (Matt.9:13)*
- *Joka profeetan ottaa tykönsä profeetan nimen tähden, saa profeetan palkan; ja joka vanhurskaan ottaa tykönsä **vanhurskaan** nimen tähden, saa **vanhurskaan** palkan. (Matt.10:41)*
- *Sillä sanoistasi sinut **julistetaan vanhurskaaksi**, ja sanoistasi sinut tuomitaan syylliseksi. (Matt.12:37)*
- *Näin on käyvä maailman lopussa; enkelit lähtevät ja **erottavat pahat vanhurskaista**. (Matt.13:49)*
- *Eivät terveet tarvitse parantajaa, vaan sairaat. En minä ole tullut **kutsumaan vanhurskaita**, vaan syntisiä parannukseen. (Luuk.5:31-32)*
- *Minä sanon teille: samoin on ilo taivaassa suurempi yhdestä syntisestä, joka tekee parannuksen, kuin **yhdeksästäkymmenestä yhdeksästä vanhurskaasta**, jotka eivät parannusta tarvitse. (Luuk.15:7)*
- *Ja hän sanoi heille: "Te juuri olette ne, **jotka teette itsenne vanhurskaiksi** ihmisten edessä, mutta Jumala tuntee teidän sydämenne; sillä mikä ihmisten kesken on korkeata, se on Jumalan edessä kauhistus. (Luuk.16:15)*
- *Minä sanon teille: tämä **meni kotiinsa vanhurskaampana** kuin se toinen; sillä jokainen, joka itsensä ylentää, alennetaan, mutta joka itsensä alentaa, se ylennetään." (Luuk.18:14)*
- *Ja kun hän tulee, niin hän näyttää maailmalle todeksi **synnin ja vanhurskauden** ja tuomion: synnin, koska he eivät usko minuun; **vanhurskauden**, koska minä menen Isän tykö, ettekä te enää minua näe; ja tuomion, koska tämän maailman ruhtinas on tuomittu. (Joh.16:8-11)*

Uskon vanhurskaus, lain vanhurskaus ja tekojen vanhurskaus

Paavali puhuu paljon uskon vanhurskaudesta varoittaen lain vanhurskaudesta ja tekojen vanhurskaudesta. Sama asia ilmaistaan myös Tiituksen kirjeessä erinomaisen selkeällä tavalla:

*Nyt Jumala on kuitenkin **laista riippumatta tuonut ilmi vanhurskautensa**, josta laki ja profeetat todistavat. **Tämä Jumalan vanhurskaus tulee uskosta Jeesukseen Kristukseen, ja sen saavat omakseen kaikki, jotka uskovat. Kaikki ovat samassa asemassa, sillä kaikki ovat tehneet syntiä ja ovat vailla Jumalan kirkkautta, mutta saavat hänen armostaan lahjaksi vanhurskauden**, koska Kristus Jeesus on lunastanut heidät vapaiksi. Hänet Jumala on asettanut sovitusuhriksi, hänen verensä tuo sovituksen uskossa vastaanotettavaksi. Näin Jumala on osoittanut **vanhurskautensa**. Pitkämielisyydessään hän jätti menneen ajan synnit rankaisematta, mutta nyt meidän aikanamme hän osoittaa **vanhurskautensa**: hän on itse **vanhurskas** ja tekee **vanhurskaaksi sen, joka uskoo Jeesukseen**. Onko siis syytä kerskailuun? Siltä on pohja pudonnut pois. Mikä laki on saanut tämän aikaan? Sekö, joka vaatii tekoja? Ei, vaan uskon laki. Katsomme siis, että **ihminen tulee vanhurskaaksi, kun hän uskoo, ilman lain vaatimia tekoja**. Vai onko Jumala pelkästään juutalaisten Jumala? Eikö hän ole myös muiden kansojen Jumala? On toki, kun kerran Jumala on yksi ja ainoa. **Hän tekee ympärileikatut vanhurskaiksi, jos he uskovat, ja ympärileikkaamattomat, kun he uskovat**. Kumoammeko me siis lain vetoamalla uskon? Emme suinkaan, me päinvastoin vahvistamme sen mitä laki sanoo. (Room.3:21-31)*

*"Koska me siis **olemme uskosta vanhurskaiksi tulleet**, niin meillä on rauha Jumalan kanssa meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen kautta, jonka kautta myös olemme uskossa saaneet pääsyn tähän armoon, jossa me nyt olemme, ja meidän kerskauksemme on Jumalan kirkkauden toivo." (Room.5:1-2)*

"Mutta kun Jumalan, meidän vapahtajamme, hyvyys ja ihmisrakkaus ilmestyi, pelasti hän meidät, ei vanhurskaudessa tekemiemme tekojen ansiosta, vaan laupeutensa mukaan uudestisyntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta, jonka Hengen hän runsaasti vuodatti meihin meidän Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen kautta, että me vanhurskautettuina hänen armonsä kautta tulisimme iankaikkisen elämän perillisiksi toivon mukaan." (Tit. 3:4–7)

Mitä tiesi vanhurskaudesta Facebook?

Laitoin Facebookiin kysymyksen, mitä vanhurskas ja vanhurskaus tarkoittavat? Halusin tietää, millainen mielikuva siellä kävijöillä on tuosta hankalasti määriteltävästä sanasta.

Yllätyksekseni vastauksia alkoi tulla suorastaan satamalla. Jotkut kirjoittivat pitkiä selityksiä, kun tiivistä ilmaisua ei ollut löytynyt. Toiset yrittivät löytää vastausta parilla sanalla tai tarjosivat yhtä ainoaa sanaa paremmaksi suomennokeksi. Tässä muutama näyte kyselyn tuloksista:

Oikeamielinen,
Oiskohan se hyvä ihminen?,
Jumalalle kelvollinen,
VT:n mukaan ihmistä jonka elämä on järjestyksessä ja joka siksi ei ole häpeäksi itselleen ja muille,
Armasta pelastettu,
Jumalaan uskova ja Jumalan oma, S
uomen sana vanhurskas tulee sanoista vaaka ja hurskas. Lienee Agricolan luoma sana...

Palataanpa vielä sanan juurille

Palataan vielä hetkeksi alussa jo hieman käsitellyyn sanan "vanhurskas" alkukielen merkitykseen. Totesimme, että sana voidaan kääntää vanhurskaaksi tai oikeudenmukaiseksi. Huomasimme myös, että kyse on juridisesta määritelmästä, jota voidaan käyttää mm. liittoa koskevissa asioissa.

Termi "vanhurskas" on lainattu oikeussalasta. "Vanhurskaus tai "oikeudenmukaisuus" (dikaioosynee) liittyy sanana oikeuteen ja tuomioon (dikee) ja tuomariin (dikastees). Tähän liittyvä verbi on syyttömäksi julistaminen (dikaoo), joka puolestaan kuvaa tuomiosta vapaata elämää (dikaioosis). Hyvä ja havainnollinen synonyymi vanhurskaalle on näin ollen "syyttömäksi julistettu". Syyttömäksi julistettu, mutta ei omien tekojen tai mallikelpoisen vaelluksen ansiosta vaan yksin ja ainoastaan armosta Jeesuksen tähden. Yksin uskosta, yksin armosta ja yksin Kristuksen tähden.

ELÄVÄ

1. "Elävä" = elossa oleva. Elävä voi olla haavoittunut, sairas, heikko ja huonokuntoinen, mutta hän elää ja hengittää
2. "Elävä" = "on elävä", tulee elämään jostakin, jonkun asian voimalla, jonkun elävänä pitämänä, on PELASTUVA
3. "Elävä" = "on elävä", tulee elämään jollakin tietyllä tavalla, elämisen perustana ja lähtökohtana on jokin määrätty asia, on pelastettuna elävä Jumalan tarkoittamaa elämää
 - Sisältää kaikki ihmisen elämän alueet kattaen hengelliset, henkiset, ruumiilliset ja aineelliset asiat, siis koko elämän
 - *"Mitä teettekin, sanoin tai teoin, tehkää kaikki Herran Jeesuksen nimessä, kiittäen hänen kauttaan Jumalaa, Isäämme."* (Kol.3:17)
 - Käytännön esimerkkeinä uskossa elämisen tuomasta siunauksesta ja rauhasta Raamatussa ovat mm. syöminen (Room.14:23 ja 1. Tim.4:4-5) ja nukkuminen (Psalmi 3:5-6 ja Psalmi 4:9)

USKOSTA

On kahdenlaista uskoa

- Usko, joka on totena pitämistä
- Usko, joka on sydämen uskoa, pelastavaa uskoa. (Marko Huhtalan opetus Tiekartta-illassa tiistaina 29.1.2013)

Jumalan lupauksiin turvautuva usko

- Joka uskoo, se pelastuu (Mark. 16:17).
- Joka uskoo, on siirtynyt kuolemasta elämään (Joh. 5:24).
- Joka uskoo, sitä ei tuomita (Joh. 3:18).
- Sillä kaikki, mikä on syntynyt Jumalasta, voittaa maailman; ja tämä on se voitto, joka on maailman voittanut, meidän uskomme. (1 Joh. 5:4).
- *"Anna tiesi Herran haltuun, turvaa häneen. Hän pitää sinusta huolen!" (Psalmi 37:5)*

Vanhurskauttaminen on ajankohtainen aihe

Katolilainen teologian maisteri Emil Anton ja Suomen Raamattuopiston toiminnanjohtaja, teologian tohtori Timo Junkkaala ovat keskustelleet teologipäivillä Kauniaisissa 2.-4.1.2013 katolisen ja luterilaisen vanhurskauttamisopin suhteesta muun muassa katolisen kirkon ja Luterilaisen maailmanliiton vahvistaman "Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista" –asiakirjan valossa.

Onko yksimielisyys löytynyt, jos molemmat hyväksyvät määritelmän: "Yksin armosta, uskossa Kristuksen pelastavaan työhön eikä oman ansiomme perusteella Jumalan hyväksyy meidät ja me saamme Pyhän Hengen, joka uudistaa sydämemme ja varustaa ja kutsuu meidät hyviin tekoihin."

- Edellä olevan lauseen luterilainen painotus: "Yksin armosta, uskossa Kristuksen pelastavaan työhön eikä oman ansiomme perusteella Jumalan hyväksyy meidät"...
- Katolilainen painotus: "...ja me saamme Pyhän Hengen, joka uudistaa sydämemme ja varustaa ja kutsuu meidät hyviin tekoihin."
- Keskustelu sekä em. asiakirja löytyvät osoitteesta <http://hyviautisia.net/2012/12/31/jouludebatti-2012-onko-vanhurskauttamisopissa-loytynyt-yhteys-emil-anton-vs-timo-junkkaala/>